

**Kız Adası ve
Apollon
Kutsal Alanı**

**BİLİNEN İLK
KÜTÜPHANE
Prusa ad
Olypnum**

Türkiye'nin En İyi Yerel Tarih ve Kültür Dergisi

SEHRENGİZ

PRUSA

www.bursasehrengiz.com

YIL: 7 SAYI: 83

ŞUBAT 2017 FİYATI: 8₺

BURSA'NIN KÖK İSMİ NEREDEN GELİYOR?

TARİH KİTAPLARI YENİDEN YAZILABİLİR!

ISSN 1309 7229

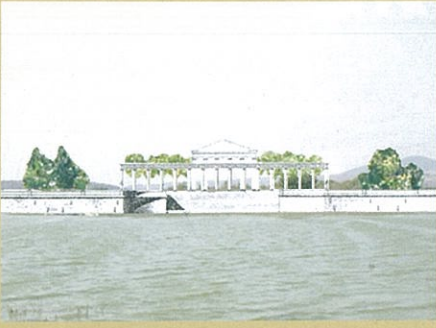

9771309722901

**SİHİRBAZLAR KRALI
ZATİ SUNGUR**

**DAĞ YÖRESİ'NİN
TARİHİ PAZARLARI**

**HALDUN TANER'İN
İLK DÖNEM OYUNLARI**

Kız Adası ve Apollon Kutsal Alanı

Gölyazı'da kıydan 500 m mesafede bulunan Kız Adası, yoğun bitki örtüsünden temizlenerek, üzerinde bulunan tarihi kalıntılar tamamen ortaya çıkarıldı.

20

Dağ Yöresi Pazarları

Osmanlı'nın kuruluş döneminde Dağ yöresinde Cuma camilerinin bulunması bize Pazar yerleri ile ilgili ipuçları vermektedir...

26

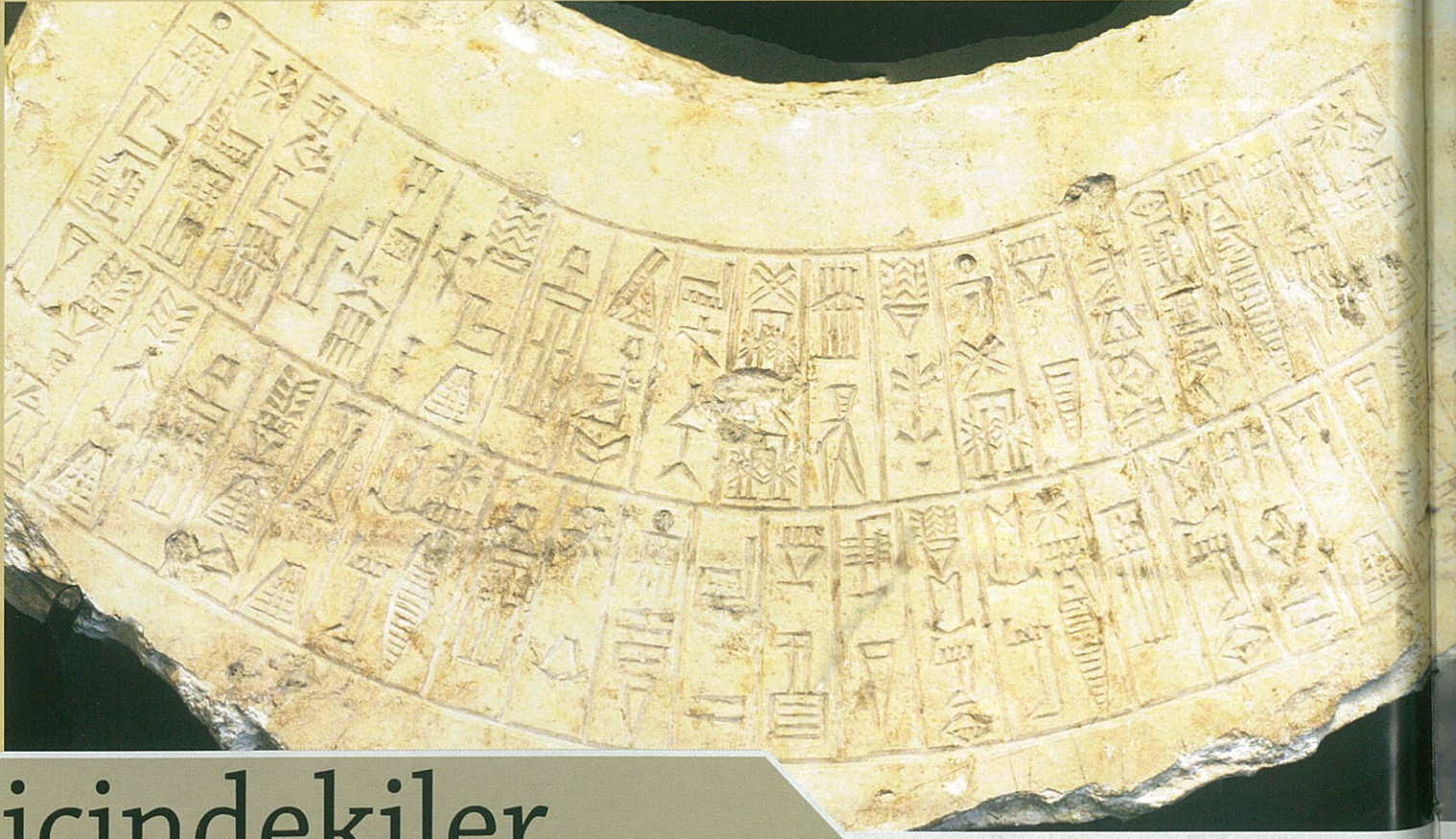

Bursa'nın Bilinen İlk Kütüphanesi

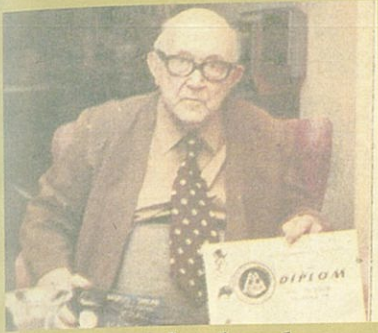
Roma İmparatorluğu'nun en geniş sınırlara ulaştığı bir dönemde Bursa'da bir kütüphane kurulmuştur. Prusa ad Olympum...

34

TARİH KİTAPLARI YENİDEN YAZILABİLİR

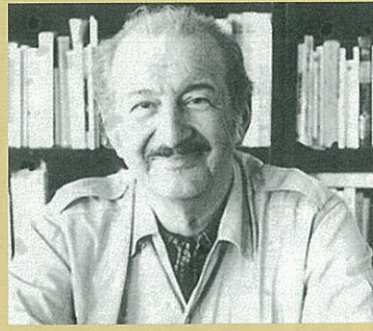
içindekiler SEHRENGİZ ŞUBAT 2017

Dünya Sihirbazlar Kralıydı

Mesleki eğitim için gittiği Almanya'da bir başına kalan Bursalı Zati Sungur, eğlence olsun diye başladığı illüzyonun dünya kralı oldu...

42

Haldun Tanerli Yıllar

Ünlü Yazar Haldun Taner'in ilk dönem tiyatro oyunlarının Bursa'da oynandığı yıllarda gazete ve dergilerde pek çok eleştiri çıkmıştı...

52

Bursa'nın Kök İsmi

Bursa'nın ismi nereden geliyor? Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin, Asur kaynaklarında 'Burushattum', Akkadlar'a ait kaynaklarda ise 'Bursahanda' olarak geçen şehrin Bursa olabileceğini öne sürdü.

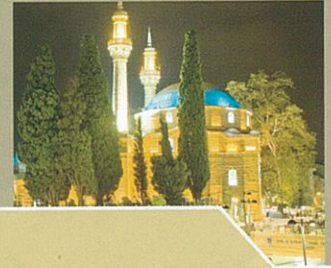
10

Anı

Nurdan Üç Kandil Yanıyor

60

Bursa Ovası'na hakim bir tepede bulunan Emir Sultan Türbesinde bir gün, yaşı epeyce ilerlemiş ama hafızası oldukça bir Zat anlatıyor hikayeyi...

Biyografi

Bir Azim Ve Çalışkanlık Öyküsü

66

Bursa'da en lezzetli yemeklerden bahsedilince ilk akla gelen kişilerden biridir 'Abidin Usta Osmanlı Sofrası'nın kurucusu Abidin Özen...

Şehremini

Büyükşehir

76

Satrançta Büyükşehir Fırtınası
Türk Dünyası Bursa'da Buluştu
Vakıf Kültürü Müzesi Ziyarete Açıldı

Osmangazi

78

Osmangazi, 4 Sporcusuyla Badminton Milli Takımında
Havuzlar Artık Temizlik Sertifikalı
OKİM, İş Sahibi Yapmaya Devam Ediyor

Nilüfer

80

Nilüfer Belediyesi kent belleğine iki kitap daha kazandırdı
Belediye Çalışanlarından 'Çevreci' Yarışma
Altın madalya sevincini Başkan Bozbey ile paylaştılar

İnegöl

82

İnegöl Spor Kenti Olacak
Bremen Mızıkacıları çocuklar ile buluştu
Fırınlarda denetimden geçti

Gemlik

84

Daha Yeşil Gemlik İçin Örnek Çalışma
Refik Yılmaz'dan Altın Kıza Altınlı Kutlama
Gemlik'te Metruk Bina Temizliği

Karacabey

86

Basketçi Kızlardan Başkana Teşekkür Mektubu
BTSO'dan Ödül Yağmuru
Karacabey Belediyesi'nden Halep'e yardım Eli

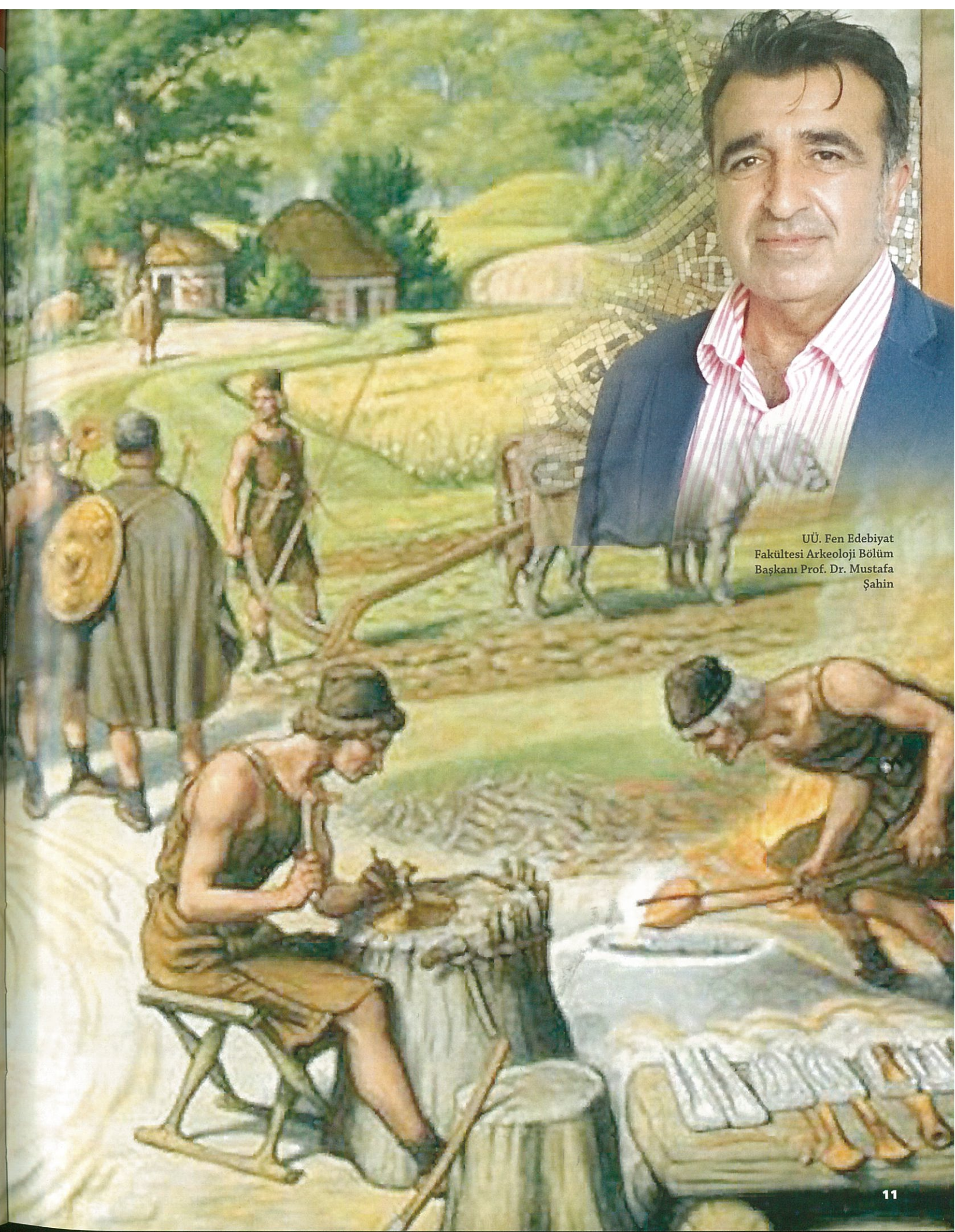

**“BURSA” İSMİ NEREDEN GELİYOR?
TARİH KİTAPLARI YENİDEN YAZILABİLİR!
PROF. DR. MUSTAFA ŞAHİN'DEN ÇARPICI İDDİA...**

Bursa'nın kök ismi 'Bursahanda' olabilir

Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin, Asur kaynaklarında “Burushattum”, Akkadlar'a ait kaynaklarda ise “Bursahanda” olarak geçen şehrin Bursa olabileceğini öne sürdü.

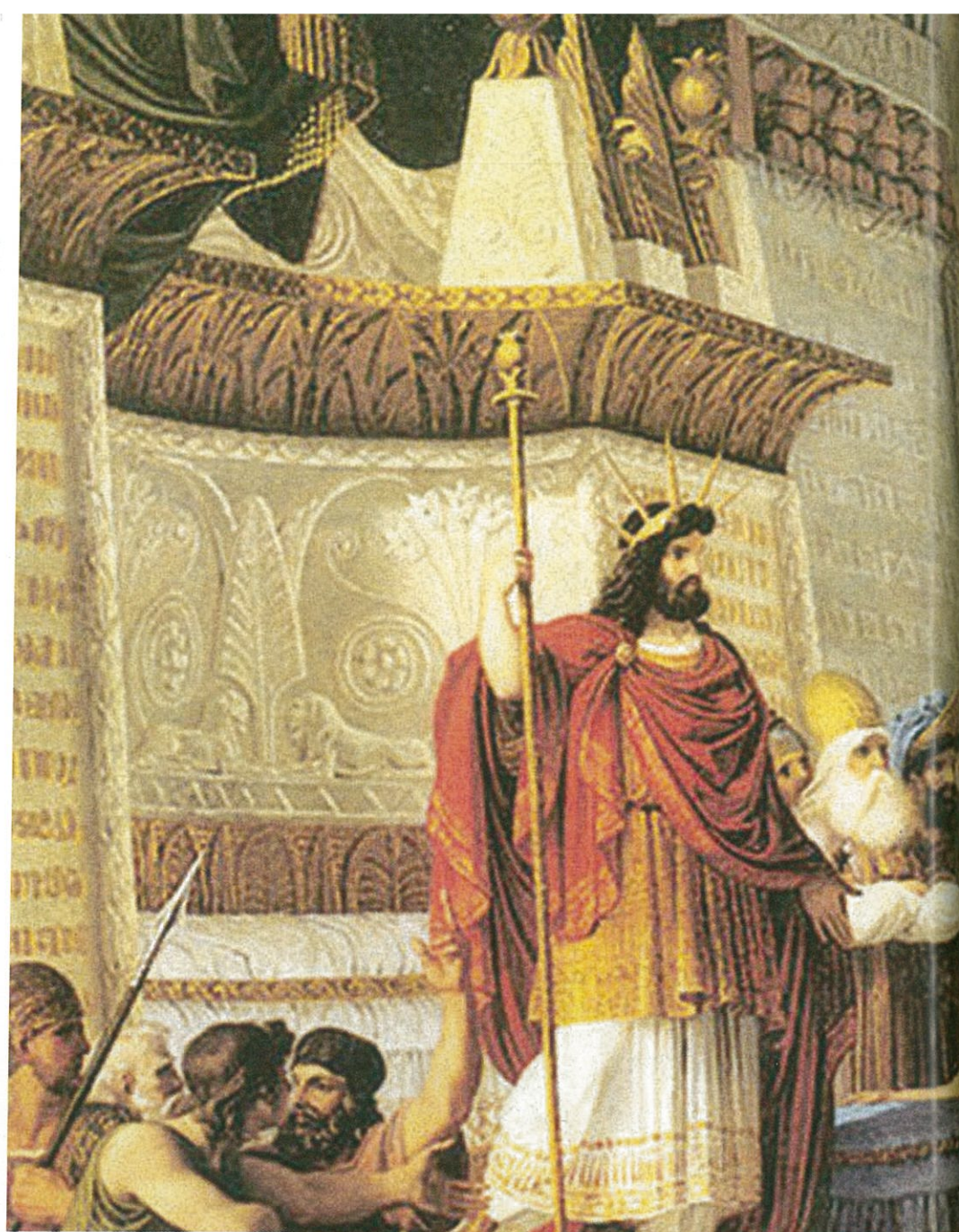

UÜ. Fen Edebiyat
Fakültesi Arkeoloji Bölüm
Başkanı Prof. Dr. Mustafa
Şahin

Bursa ismi nereden geliyor? Bu soru, genelde bilimsel bir temelden uzak, "efsaneler"e dayandırılarak cevaplandırılıyor. Bu efsanelerden en çok bilineni ise Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün hem internet sayfasında, hem de tanıtım kitapçıklarında yer verdiği şu meşhur Hz. Süleyman hikayesi...

Hemen bu efsaneyi bir hatırlayacak olursak, hikaye şu şekilde anlatılıyor:

"Vaktiyle her Süleyman'dan içeri bir Hazreti Süleyman varmış. Alnında Peygamberlik nuru yanar, başında hükümdarlık tacı yanarmış. Allah ona 'Mührü Süleyman' derler tılsımlı bir mühür ihsan etmiş, bu sayede dağa taşta hükmeder olmuş, oturduğu taht ne altın ne fildişi, ya cin ya peri işi tahtirevanmış. Böylece dünyanın dört bir yanını dolaşarak ağlayanla ağlar gülenle gülermiş. Günlerden bir gün tahtına kurulmuş sağ vezirini sağ tarafına sol vezirini sol tarafına alarak havalanır, gökler dağlar eğim eğim eğilir, yollar erim erim erir, göz açıp kapayıncaya kadar varırlar dağların dağı Uludağ'ın tepesine. Bir bakar ki ne baksın bu dağın bir kanadı ses, bir kanadı renk, bir kanadı su, bir kanadı ışık, Hazreti Süleyman 'Yaratan neler yaratıyor' der parmağı ağzında kalır. Sağına döner sağ vezirine 'A vezirim sen çok gezdin, çok gördün bakınca bu

Belkis'in Tahtı

yerleri nasıl görüyorsun' diye sorar, 'Ey benim Sultanım Efendim Allah her güzelliği buraya vermiş ama bunları görüp duyacak derleyip koklayacak biri olmadıktan sonra neye yarar, deyince Hazreti Süleyman bu söze mührünü basar. Sol vezirine dönüp 'A benim vezirim, sen çok gördün çok yaşadın. Dünyada bu güzellikten üstün bir güzellik var mı?'

Sol vezir de 'Var Sultanım var. Öyle dal dal ötüşen kuşların sesi güzeldir ama gönül yaylasını saran insan sesi daha güzeldir.'

BELKIS'IN TAHTI

'Su pırl pırl gökyüzü güzeldir ama hiçbiri ayın ondördü sultan gibi ay ile bahsedip gün ile doğamaz' deyip kesince Hazreti Süleyman bu söze de mührünü basar. Son sözü kendi alıp, 'Ey benim vezirlerim bu yerlerin bir insan eksikliği var dediğiniz gibi bu güzellikleri görüp duyacak biri olsaydı böyle kaybolup gitmezdi. Bu bir; üstelik bunlara her güzellikten üstün insan güzelliği katılırdı, bu iki; şimdi sizde benim bu sözüme bir mim koyarsınız, şu yaylaları yurt edinelim, saray yaptıralım, köşkü beraber içinde bahçesi suyu beraber... Bu saraya güzeller güzeli Belkis'in tahtını kuralım, bu bahçeye de dilediği gülü bülbülü konduralım...' der.

Vezirler mim koymaya kalmadan taş dile gelip 'Belkis, Belkis' diye inim inim inler Hazreti Süleyman o saatten tezi yok perilerini başına toplayarak konuşacakken perilerden biri niyetini anlayarak dilsiz anlatır. Onlara; 'Ya Süleyman, Can kavmi' derler, bir kavim buralara bir şehir kurmuş ama 'cin kavmi' dedikleri kavim de bu şehre göz koymuştur. Bin yıl dövuştüler, sonu ne onlara kaldı ne bunlara. Tufan gelip sular altında bıraktı şehri. İşte bu dağın eteğinde gördüğün göller, göl değil, tufanda göllenip kalmış sudur; O Şehirde sözüm ona bu göllerden birinin altında yatıp duruyor', deyince Hazreti Süleyman, Mührü Süleyman'ı basar. Vezirler de birer

Sargon

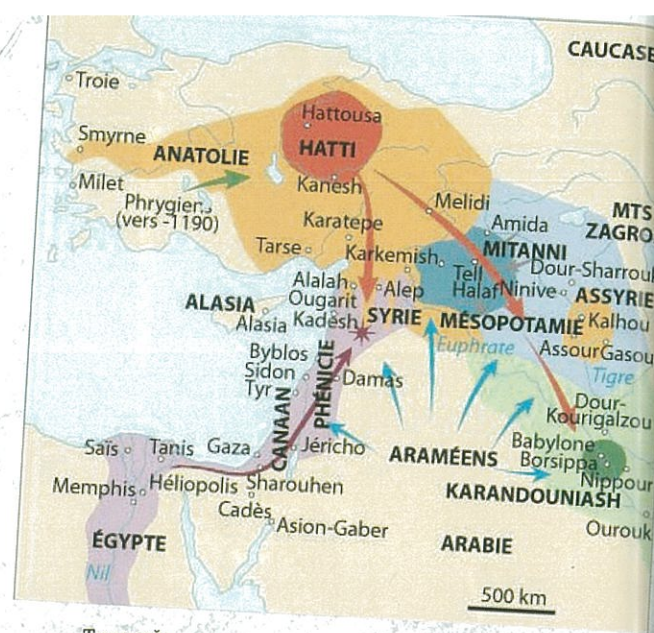
mim koyar söze. Bunun üzerine su perileri sulara dalar, suları boşaltıp can şehri çıkarırlar. Dağ perileri de dağlara tırmanır getirecekleri kadar mermer taş, mermer direk, bir saray kurarlar, köşkü beraber, bahçesi suyu ile periler uğraşırken Hazreti Süleyman, kuşun kanadında dört bir yana haber gönderip cümle ela gözlülere "Buyur" eder. Nerde var, nerde yok ela gözlülere gelir bu şehre

yerleşir. Belki Sultan da varıp sarayına tahtına kurular. Şehirde şehir olur. Sağ vezir sağ gözüyle görür. "Cennet Burası" der. Meğer sol Vezirin kulağı biraz ağırmiş. Cennet Bursa anlamasın mı? O gün bugün bu şehrin adı "Bursa" kalır.

STRABON VE GEOGRAPHİKA

Yukarıda anlattığımız türden daha birçok efsane var ama Bursa'nın isminin nereden geldiğine dair en önemli bilimsel yaklaşım, Bithynia Krallığı dönemine dayandırılıyor. Daha doğrusu ünlü Yunan filozof, tarihçi ve coğrafyacı Strabon'a... Strabon, antik dünya hakkında bilgiler sunduğu Geographika isimli kitabında, Mysia Olympos'u yani Uludağ'ın eteklerinde bulunan Prusa kentinin, Bithynia Kralı 1. Prusias tarafından kurulduğunu anlatıyor. İşte bu bilgiden hareketle bugün birçok kaynakta Bursa'nın isminin Kral Prusias'dan geldiği, zamanla bu ismin "Brousse" ve "Brus" a, 1326'da Türkler şehri ele geçirmesinden sonra da "Bursa"ya dönüştüğü bilgisi veriliyor...

Peki, gerçekten öyle mi? Bu soruyu Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat

Tunç çağı bölge haritası

Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin'e sorduk. Medeniyetler beşiği Bursa'nın tarihini bilimsel temellere oturtmak için sayısız çalışma yürüten, şehre dair birçok bilginin bilimsel kaynağı olan Prof. Dr. Mustafa Şahin, "Bursa" adının dip tarihten gelen bir isim olabileceğini öne sürüyor. Bursa'nın tarihin en eski çağlarından itibaren başta yakın bölgelerdeki diğer önemli şehirler olmak üzere merkez kıta Yunanistan, Anadolu, Balkanlar ve hatta Mezopotamya'ya kadar birçok medeniyetle kültürel ve ticari bağının bulunduğunu aktaran Prof.Dr. Mustafa Şahin, "Kültürlerin birbiriyle olan bağını, Anadolu'daki birçok höyükte yapılan bilimsel çalışmalarla rahatlıkla ortaya

I. Prusias

SEHRENGİZ ŞUBAT 2017

koyabiliyoruz. Burada çanak çömlek kullanımını örnek verebiliriz. Erken ve Orta Tunç Çağı'nda Bursa İnegöl, Yenişehir ve İznik'te bulunan çanak çömlek parçaları ile aynı dönemin önemli yerleşimleri olan Kadıköy'deki Fikritepe, Çanakkale'deki Troya, Eskişehir'deki Demirci Höyük ve Bilecik'teki Bozöyük'te bulunan çanak çömlek parçaları büyük benzerlik taşıyor" diyor.

YOL MEDENİYETTİR

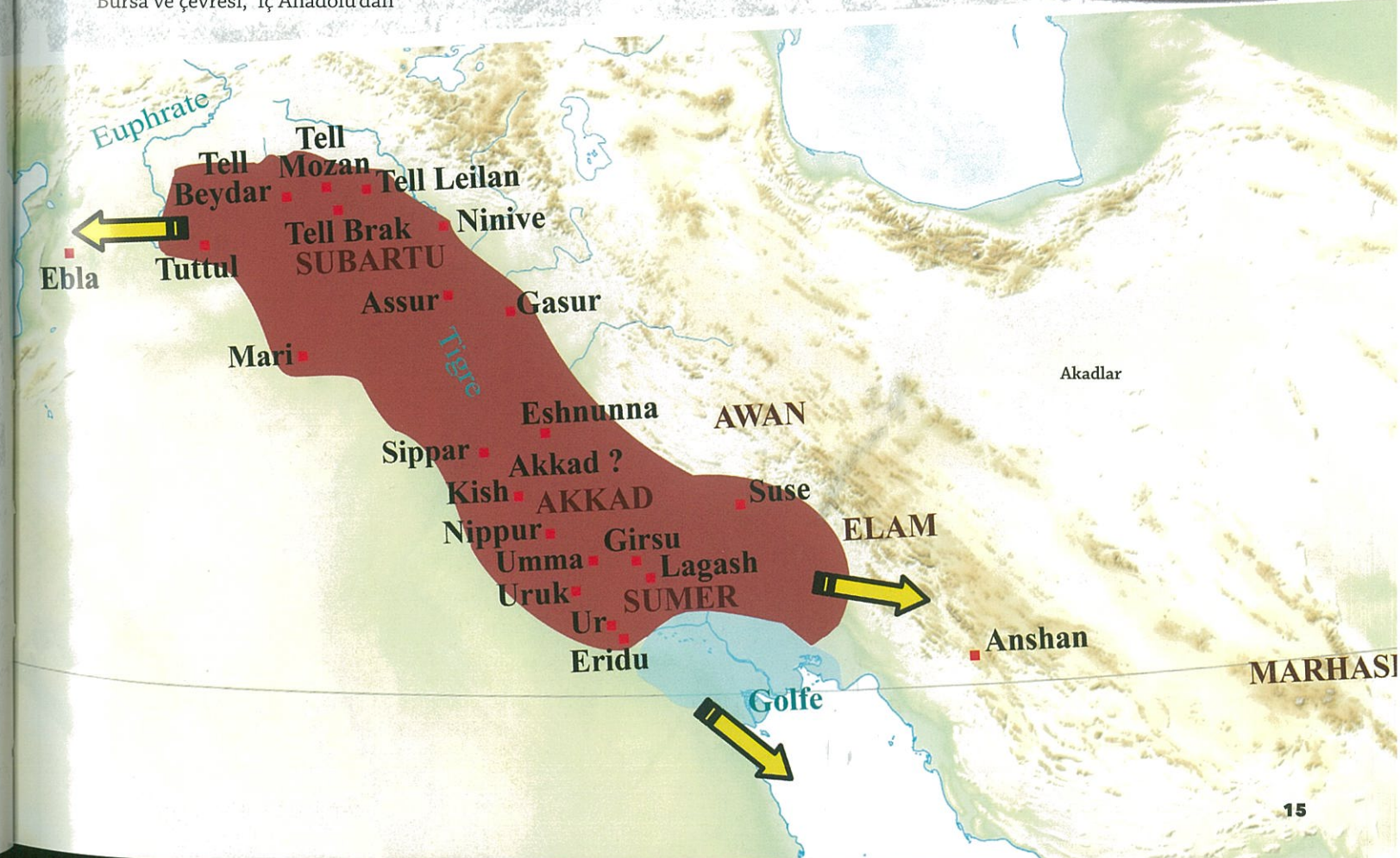
Bu kültürel ve ticari ilişkilerin sürekliliğinde tarihin en eski çağlarından itibaren şehirler arasındaki ulaşım ağının da büyük önem taşıdığını belirten Prof. Dr. Mustafa Şahin, şunları kaydediyor: "Tarihin her döneminde Bursa ve çevresi önemli bir kavşak... Günümüze kadar yapılan araştırmaların ışığında, en azından Erken Tunç Çağından başlayarak Eskişehir-Kütahya-Denizli'den İnegöl Höyük üzerinden Troya'ya doğru bir yol bağlantısının olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile Bursa ve çevresi, İç Anadolu'dan

gelip Boğazlar üzerinden Balkanlara giden yolun tam kavşak noktası üzerindedir. Çanakkale Boğazı'nın kontrolünü sağladığı düşünülen Troya'ya Bursa, Karacabey; İstanbul Boğazı'nda bulunan Fikritepe Höyük'e ise Yenişehir, İznik üzerinden ulaşılmaktadır. Bugün bile bu yollar stratejik önemini korumaktadır. Çünkü dünden bugüne bu güzergahların kullanımında Uludağ önemli rol oynamıştır. İç Anadolu'nun Marmara Denizi ile bağlantısını kesecek şekilde kuzey-güney doğrultusunda bir duvar gibi uzanan Uludağ, ancak ortasında dereler akan derin vadilerden oluşan bir kaç noktadan geçişe izin vermektedir. Tıpkı Mezitler bölgesi gibi."

AKAD MÜHÜRLERİ

Bursa tarihi açısından Tunç Çağı'nın büyük önem taşıdığına işaret eden Prof.Dr. Mustafa Şahin, "Çünkü tarihin bu →

Akad Mührü

çağında Anadolu'da pek çok şehir devleti hüküm sürüyordu. Ve bu şehir devletlerinin birbirleriyle hem deniz yolu, hem de karayolu üzerinden kurduğu önemli ticari ilişkiler vardı. Bugün yapılan bilimsel çalışmalara göre Erken Tunç Çağında Kuzey Suriye ile Mezopotamya arasında ilişkilerin başladığına, yine Erken Tunç Çağı'nda Troya ile Kilikya arasında ticari ilişkilerin bulunduğu inkar edilemez bir gerçek. Peki bu ticaret nasıl yapılıyordu? Kilikya üzerinden Akdeniz ve Ege kıyıları boyunca olmak üzere, deniz yoluyla... Peki başka? Elbette ki kervanlarla... Mezopotamya'dan İç Anadolu'ya, oradan Marmara'ya uzanan kervan yollarıyla. Nitekim Kütahya yakınlarındaki

'ŞAR TAMHARI' METİNLERİ

Bu geniş coğrafyada

Seyitömer Höyük'te yapılan kurtarma kazılarında Akadlar'a ait 10 adet fayans mühür bulundu. Demek ki Mezopotamya ile bu bölge arasında ticaret var. O zaman Mezopotamya'dan Kütahya'ya kadar karayolu ile gelinebiliyorsa, oradan Bursa'ya ve Troya'ya neden karayolu ile ulaşılabilmesin?" diyor.

Düzenli Akad Ordusu

Akad Askerleri

ticari ilişkilerin yanı sıra savaşların da geçmişin aydınlatılmasında büyük önem taşıdığına dikkati çeken Prof.Dr. Mustafa Şahin, şöyle devam ediyor: "Anadolu kültürleri açısından Tunç Çağı'nın en önemli yazılı belgeleri arasında yer alan 'Şar tamhari' yani savaşın kralı metinlerinde o çağlarda Anadolu'da hüküm sürmüş çok sayıda kent devletinden bahsedilmektedir. Anadolu ile ilgilenen ve bu ilgilerini yazılı belgelerine de aktaran

Naram-Sin

Akkad Kralı Sargon ve onun torunu Naram-Sin, Anadolu'nun Protohistorik devirlerini anlama konusunda önemli bilgiler sunmaktadırlar. Anadolu'ya ilişkin en eski yazılı kayıtlar arasında yer alan bu metinlere ait nüshalar, ayrıca Mısır Tel el Amarna ve Boğazköy arşivlerinde de ele geçmiştir. Sargon'un krallığının üçüncü yılında Anadolu'ya yapmış olduğu seferden bahseden Şar tamhari Metinlerinde, seferin nedeni olarak Anadolu'da Puruşhanda=(Puruşhattum) şehrindeki Akkadlı tüccarların baş temsilcisi Nur-daggal'ın 'Biz muharip değiliz' diyerek Sargon'u yardıma çağırması gösterilmektedir. Sargon, Puruşhanda'ya değin yolları sormuş ve ona bu yolun güçlükleri anlatılmıştır. Hattuşaş'da bulunmuş olan ve Akkadlı Naram-Sin'e ait olduğu tespit edilen yarı mitolojik bir belge ise Puruşhattum, Kaniş,

Naram-Sin metinleri

Hatti ve Kuşşara şehirlerinin de dâhil edildiği 17 Anadolu şehir kralının, Hatti Kralı Pampa'nın önderliğinde Naram-Sin'e karşı ittifak kurduklarından ve Naram-Sin'in bunlarla yaptığı savaşlar anlatılmaktadır. Naram-Sin, Anadolu'nun yer altı ve yerüstü zenginliklerini tanımak amacıyla yaptığı bu sefer sonunda büyük ganimetler elde etmiş ve olasılıkla bundan dolayı "Şar kibratım arbaim=Evrenin Dört Köşesinin kralı, Dört Bölge, Dört İklim Kralı" unvanı ile onurlandırılmıştır."

ACEMHÖYÜK DEĞİLSE!..

"Puruşanda(Bursahanda), her iki metinde de ön plana çıkan bir kent devletidir" diyen Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin, "Puruşanda adı Hititçe çivi yazılı belgelerde Puruşanda yada Parsuhand/ta, Eski Asur kaynaklarında ise Burushattum olarak geçmektedir. Puruşanda kenti genellikle Orta Anadolu'da, Tuz Gölü'nün güneyinde arandı ve Achemhöyük'e lokalize edilmek istendi. Ancak Achemhöyük'de bugüne kadar sürdürülen kazılarda, Puruşanda'nın orada olabileceğine dair herhangi bir belgeye rastlanmadı. Eğer Akkadlar Seyitömer'e kadar geldiklerine dair belge varsa, Puruşanda kenti neden Batı Anadolu'da bir yerlerde olmasın?" şeklinde konuşuyor.

Bununla birlikte Naram Sin'in Anadolu'ya yapmış olduğu seferin ana amaçlarından birisinin gümüş madeni olduğunu hatırlatan Prof. Dr. Mustafa Şahin, şunları söylüyor:

BU BİR TESADÜF MÜ?

"Metinlerde gümüşün Puruşanda ile birlikte

Seyitömer saray ve seramik

zikredilmesi, madenin kentin yakınlarında bir yerlerde aranması gerektiğini göstermektedir. Orta Anadolu'da gümüş madenin olmadığı bilinmektedir. Buna karşın Kütahya Merkez Gümüşköy sınırları dahilinde Eti Gümüş A.Ş.'ye ait tesislerde gümüş elde edilmektedir. Bugün İnegöl Mesruriye Köyü'nde zengin gümüş madenlerinden bahsedilmektedir. Bu durumda, Puruşanda kenti Batı Anadolu'da neresi olabilir sorusunu sormanın zamanı geldi demektir. Bursa isminin Prusa kelimesinden geldiği ve bu adı kentin kurucusu olan Prusias'dan aldığı öne sürülmektedir. Bu öneriyi ortaya atan Strabon, Mysia Olympos'u eteklerinde bulunan Prusa kentinin Kroisos'a karşı savaşan Prusias tarafından kurulduğundan bahsetmektedir. Bu kralın I. Prusias olduğu öne sürülse de, yaşadığı yılların İ.Ö. 243-182 olduğu düşünülürse, Lydia Kralı Kroisos ile aralarında bir savaşın olmayacağı belli olmaktadır. Diğer bir ifade ile Prusa, Bithynia Kralı I. Prusias'dan çok, 6 bin yıl öncesinden yani dip tarihten gelen bir isim olmalıdır. Bundan dolayı Prusa ile Puruşanda (Bursahanda) arasındaki benzerliğin tesadüf ile izah edilemeyecek kadar yakın olduğunu düşünüyoruz.

Kent yada bölge isimlerinde dip tarihten gelen devamlılıkları göstermek amacıyla yakın çevreden bir kaç karşılaştırma daha yapmak istiyoruz. Örneğin, Mysia ile Maşa arasındaki yakınlık. Maşa, Hitit çivi yazılarında geçen bir ülke ve ismini bu ülkeden alan bir kentin adıdır. Son olarak 1977 yılında M. Forlanini tarafından Mysia Bölgesi olarak lokalize edilmiştir. Maşa ülkesi aynı zamanda, daha sonra Lydia Kralı Kroisos'un oğlu veya Hadrian'ın da yapacakları gibi, kralların ava çıktıkları yerler arasındadır. Bir diğer örnek ise Erdek ile Arduka arasındaki benzerliktir." ●